

Kültürel Kimlik Algılayışına Eleştirel Bir Yaklaşım

Dr. Yaşar KALAFAT

Bu yazımızda ele alacağımız konu evvelce değinmiş olmamıza rağmen bazı dergilerde dikkatimizi çeken ve bize göre doğru olmayan yaklaşım tarzları ve kimlik algılayışlarıdır. Her türlü fikre açık olmamıza rağmen, onaylayamadığımız izah biçimlerine dair görüşlerimizi açıklamaktan da kendimizi alamıyoruz.

Türkiye’de Türk soyluların çoğunlukta olmalarından hareketle Türk soylu olmayanların yok sayılmaları suretiyle geçerli formül aranılması ilmen de, vicdanen de ve Türk irfanı itibariyle de sağlıklı bir düşünce ve yaklaşım tarzı değildir. Bu sağlıksız yaklaşım tarzının temelinde, milletin bir kültürleşme/kültürlenme olayı olduğunun anlaşılmamış olması vardır. Bu türden, soy merkezli bir yaklaşım ilim dışı, birlikte yaşayan halkları birbirlerine karşı tahrik edici olup ve dış emperyalizmin elini güçlendirirken, aynı zamanda birlikte yaşamak iradesi gösteren kesimlerin olumlu etkinliklerini azaltabilir. Millet olma sürecini tamamlamış toplumlarda halkları inkar etmek aynı zamanda çarkın ters dönmesine de yol açabilir. Esasen

Türk kültür binası nice bin yılda birlikte yaşayan halklarca ortak olarak inşa edilmiştir. Bu süreçte bazen bir çakıl taşı mili burçların yükselmesini sağlamıştır. nemli olan bu inşaatta köşe taşı veya hıbar olmak değildir. stlenilen görevi bihakkın yapabilmek ve aynı zamanda, birlikte inşa edebilme sürecini geliştirebilmektir. Bu noktada her vesileyle belirtmeğe çalıştığımız gibi, Türk bir ırkın adı olmaktan çok daha muhtevalı bir anlam taşır. Bu gerçeği

Türkiye de, adeta soy soylanarak, bu ülkenin evlatları Türk soylu olan veya olmayanlar tarzındaki bir bölünmenin kavgasına itilmektedir. Türkiye'nin bir kısım evladı emperyalizm adına, diğer bir kısmı ile savaştırılıyor. Bu noktada, bu yurdun anadili ne olursa olsun aydının, siyasisinin okuyamadığı gerçek budur.

Eserin sahibi, eserin mimarıdır. Milleti inşa edenler arasında ev sahibi veya kiracı aranılmaz. Böylesi bir arayış binanın çöküşüne yol açar ki, etnik kökeni ne olursa olsun mimar ve mühendislerin binalarını yıktırmama hakları vardır. Kaderlerini emperyalizme dayayarak tayin etmek isteyenlerin karşısında, anti emperyalistlerin de hakları vardır.

Şu gerçeği gösterebilmekte zorlanıyoruz veya birileri şu gereği görmekte zorlanıyorlar, “Emperyalizm, etnisiteden, ‘birlikte yaşayan halklardan oluşmuş’ olan ulus devlet karşıtı uydu yeni devletler çıkarırlarken, ekonomik maliyeti de parçaladıkları ulus devlete çıkarıyorlar.” Bu maliyet ulus devletin bütün kesimlerinin sırtından çıkmaktadır. Ortadoğu'daki her yeni savaş, artan petrol fiyatları sadece, kapsamındaki halklarla birlikte bölgenin ulus devletlerine yansımaktadır. “Ekonomik ablukaya alınmış Kürt devleti yaşayamaz” iddiası kısa vadede sadece bir aldatmacadır. Kürt yapılanması bölge ulus devletlerinin sırtından finanse edilerek geliştirilmiştir. Şimdilerde orta ve uzun ekonomik ve siyasi çıkarları için, uydu yapılanmaların yanında görünen emperyalizmin bu stratejisi “kandırılmış yapılanmalar” tarafından iyi okunabilmelidir. Emperyalizmin bu yöntemi devam etmektedir, Edecektir. Barzani-Talabani ittifakının emperyalizme vaat ettiği çıkarlar, Türkiye'nin müttefikliği ile sergilediği avantajların yanında hiç mesabesindedir. Seri gelişmelerdeki değişimler iyi izlenebilmelidir. Sadece bunun düşünülmüş olası bile, yapay yapılanmaların geleceğine dair bir fikir verebilmeli. Emperyalizm karşısında, “Şimdilik kopardığımı koparayım ileride yine birlikte yaşadığım halkların safhında yer alırım” zihniyeti istikbali olan bir diplomatik yatırım değildir. Zira sırtını döndüğümüz, daha açıkçası sırtından vurduğunuz halklar karşısında emperyalizm yeni mevziler kazanmaktadır. Kısa vadeli çıkar gibi görünen avantajlar, mahallenizdeki koşuluk ilişkilerinizi yok etmiştir. Uydu devletlerin uyduluklarının devam etmesi, emperyalizm tarafından zaten planlanmış iken, işbirlikçi yönetimlerin ise umurlarında değildir. Türkiye'ye bu konudaki iddiasını Türk ile Kürt'ün ayrı olduğu kabul ettirildiği an kayıp etmiş olacaktır.

Sürüklenmek istenildiği nokta itibariyle, Gelecek şu veya bu şekilde iki farklılığın çatışması şeklinde olacak gibi görülüyor. Türkün tanımını yapamayan durumuna düşürülmüş olan Türkiye, bünyesindeki bütün halklarla birlikte tarihin en büyük ve ilk mazlumlar savaşı vermiş olmasına rağmen, Dünya kamuoyunda sürekli şekilde mazlumu ezen durumunda gösterilecektir. Türkiye'nin Kürt ve birlikte yaşanan tüm halkları inkar etmeksizin, onların bütünün bir parçası oldukları tezi maksatlı ve metotlu olarak çarpıtılmıştır. Bu nokta göz ardı edilerek geliştirilecek politikalar sağlam bir zemine oturtulamamış olacaktır. Bunun bilince olarak stratejisini geliştiren emperyalizm ve onun maşaları, birlikte yaşamakta olan halklar arasına adeta kan davasını sokmak istemiştir. Türk güvenlik güçleri bu oyuna gelmemiş ihtilafın halk kesimleri arasında veya bir kısım halkla devlet güçleri arasında olmadığı şuurunu daima sergilemişlerdir. Ancak siyasi zihniyet bu düşüncüyü paylaşmakla beraber uygulamaya geçirmede, yeterli proje üretmede başarılı olduğunu gösterememiştir.

Özetle denilebilir ki, başarı derecesinin belirlenmesi bir yana, Türkiye'nin kültür-kimlik bağlamındaki politikaları hangi zeminde yapılacaksa; dönem-dönem, alan-alan ve kurum-kurum eleştirisel ele alınabilmelidir.

Türkiye'nin kültürel kimlikten hareketle, anti emperyalist inisiyatif edinebilmesinde, hem Türkiye ve hem de bölge şartları itibariyle, gerek tarihi miras ve gerekse de Cumhuriyet kadrolarından hareket edildiğinde başarılı olabilmesi için şansı çok yüksektir.

Türkiye, uygulamaya koyacağı demokratik, gerçekçi ve tavizsiz politikalarla bölücü hareketin inisiyatifini, emperyalistlerden ve onların temsilcileri olan bölgedeki uzantılarının, terör ve feodal yapımların elinden alabilir. Türkiye, kuzey Irak'daki emperyalizm tarafından devlete dönüştürülmek üzere olan feodal yapılanmanın ve terör örgütünün, hedef ve kurgucusunun aynı olduğunu göz ardı etmeden, Türkiye ve diğer Ortadoğu Kürtlerine karşı aynı uygulamaları harekete geçirerek, bölgenin diğer halkları ile birlikte yönlendirilen siyasi, kültürel, ekonomik kıblesi durumuna gelebilir. Irak ve Suriye Türkmenlerinin geleceklerinin garanti altına alınması, Türkiye'nin Türkmenler için düşlediği demokratik refahı, Kürtler ve bölgenin diğer halklarının da, aynı düşün kapsamına alınmasından geleceklerinin garanti altına alınmasından geçer

Bölgenin anti emperyalist yapılanması demokratikleşmeden geçerken, bu hareketi Türkiye ve bölge için yapabilecek yegane ülke de yine Türkiye'dir. Türkiye'nin kendi iradesi ile Türkiye'den başlanılarak atılacak demokratik adımlar, AB, ABD ve bölgedeki uzantılarına verilmiş taviz olmayacaktır. Atılacak demokratik adımlar batı emperyalizmi ve onun bölgedeki uzantılarını muhakkak tatmin etmeyecektir. Bu gerçeğe rağmen çözüm, tedbirini de alarak atılacak demokratik adımlardadır.

Bu ülkenin üniter ulus devletten yana aydınları, uzaktan kumandalı mayınlı alanda, canları pahasına mücadele veren bu yurdun evlatları kadar cesur ve fedakar olduklarını gösterebilmelidirler. Yurdun siyasileri de "kanları yerde kalmayacak, geniş operasyon başlatılmıştır" gibi bayat sloganları bırakıp ulusal milli birlik projelerine imza koyabilme beceri ve basiretinde bulunabilmelidirler.

Birlikte yaşayan halkların, kültürün hangi alanında olursa olsun, var ise özel kültürel yaşam farklılıkları bunların karşılıklı öğrenilmeleri, iyi idare etme ve edilme adına öğrenilmeleri muhakkak sağlanabilmelidir. Bu hak ve karşılanması vecibesi halkların sayıca az oluşlarını ile belirlenmemelidir. Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasında kurucu halk imtiyazı Türk soylularla paylaşılacak ise, bu pay demokratik paylaşımına tabi olunmalıdır. Böylece belirlenilmiş ortak kimlik kriterlerinden sonra, yani kültürel eşitlik sağlandıktan sonra, siyasi, iktisadi ve idari sömürü polemiği de hayat bulamayacaktır. Zira sömürü iddiası etnik farklılık üzerine inşaa edilememiş olacaktır. Böylesi bir uygulama hayata geçirildikten sonra farklı halkların mevcudiyetlerinin kanunla tescili de gerekmeyecek, zira uygulama alanı kalmayacaktır. Mesele, sadece etnonimden bir kesimin ana dili olan yerel dilin de öğrenmesi hakkı ve edinimi değildir. Mesele, hizmet veren ve alanın kendini anlatabilmesi ve anlaşılabilmesinin sağlanması ise, bu özlem, ortak milli kültürün her alanını kapsayabilmelidir.

Biz böylesi bir stratejiyi benimseyebilmiş, projelerle hayata geçirebilmiş Türkiye'nin büyük bir kısmı ile Kafkasya, Ortadoğu ve balkanların kültür merkezi olacağına inanıyoruz. Türkoloji geniş anlamda hizmet verir duruma getirilince, Türkiye, Türkiye'nin yakın çevre halkları kültürlerini, ortak Türk kültürü içerisinde arayıp bulma imkanlarına kavuşacaktır. Bu ortam, genişletilmiş Anadolu Türkçesi ile Oset, çeçen, İnguş, Edige, Abhaz, Kumuk, Nogay, Karaçay, Balkar, Karapapah, Acar, Kırmanç, Zaza, Pomak, Torbeş, Taliş gibi dil ve lehçelerinin edebi ve ilmi eserlerini basıp yayabilmek, bu dillerin kelime hazinelerine kapıları sıkı sıkı kapamakla mümkün değildir. Bu dillerden kelime almak ortak Türk dilinin oluşması

için yetmeyebilir. Ancak Osmanlı, Osmanlı kültür stratejisini birlikte yaşayan halkların katkıları ile, Osmanlı kültür üslubunda olduğu gibi Osmanlı Türkçe'sini de çıkarabilmiştir. Bu vurgulamayı imparatorluk kültür hayatı ile ulus devlet kültür hayatının doğal farklılıklarının şuurunda olarak yapıyoruz. Osmanlıda yerel diller varlıklarını sürdürürlerken Osmanlı Türkçesi ortak dil olabilmişti. Unutulmaması gereken husus yukarıda da birlikte yaşayan halkların dillerinden, çoğunlukta olan halkın dilinde aşırı sadeleştirmeye gidildiği nispette diğer halklar için de örnek teşkil ettiği ve ortam hazırladığı cihetiyle de bir hak doğmuş olacaktır. Ankara'nın İstanbul'un böylesi bir kültür merkezi olduğu Türkiye'de, Emperyalizm etkinlik gösteremeyecek, Türkiye bölgesel Kültür merkezliğinin yanı sıra, ortak tıp dili, ortak hukuk dili ve benzeri avantajlar elde edeceği için, bölgenin ilmi araştırma merkezi de olabilecektir. Bu stratejiye katılmak bölge halklarının özel kültürel geleceklerine de ışık tutucu olacaktır. Zira ulus devlet Türkiye'nin kültürel hayatından yeni kültürler üretmeği hedefleyen emperyalizme karşı, az sayılı halkları da bekleyen emperyalist bölünmelerin önü alınmış olacaktır.